

نقش جهت گیری هدف یادگیری و جهت گیری هدف عملکرد در پیش بینی یادگیری
 خود تنظیم دانش آموزان تحت پوشش سازمان بهزیستی

**The role of goal orientation learning and goal orientation
 performance on Prediction of self-regulated learning amongst
 welfare organization client students**

مهدی حسنوند عموزاده (نویسنده مسؤول)

مری گروه روانشناسی دانشگاه پیام نور

الهام حیدری

کارشناس ارشد روانشناسی تربیتی، مدرس

دانشگاه پیام نور

Mahdi Hassanvand Amouzadeh*

Instructor of Psychology of Payame

Noor University, Tehran

m.amouzade@gmail.com

Elham Heydar

MSc, Faculty of psychology, Payame

Noor University

Abstract

The main of this study was to investigated role of goal orientation learning and goal orientation performance on Prediction of self-regulated learning amongst welfare organization client students. organization client students. The sample, was selected 130 welfare organization client students in third grade of high school in Darashahr city in academic year of 2013-2014 by systematic sampling method and answered to goal orientation Bouffard, etal (1995) and Button, etal (1996). The data gathered from the research have been analyzed by SPSS software, Pearson correlation confection and simultaneous multiple regression. Findings shows That 34.1 percent of the variance related to self-regulated learning was presented by the goal orientation learning and 37.9 percent was presented by the goal orientation performance. According to these results, the goal orientation learning and goal orientation performance have a significant effect on predicting self-

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش مولفه های جهت گیری هدف یادگیری و جهت گیری هدف عملکرد در پیش بینی یادگیری خود تنظیم دانش آموزان تحت پوشش سازمان بهزیستی بود. بدین منظور تعداد ۱۳۰ دانش آموز مقطع راهنمایی تحت پوشش سازمان بهزیستی شهرستان دره شهر در سال تحصیای ۹۳-۹۲ با روش نمونه گیری تصادفی منظم انتخاب شدند و به پرسشنامه های جهت گیری هدف باتون (۱۹۹۶) و یادگیری خود تنظیم بوفارد و همکاران (۱۹۹۵) پاسخ دادند. داده های پژوهش با استفاده از نرم افزار SPSS و با روشهای ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون همزمان چند گانه مورد تحلیل قرار گرفتند. یافته ها نشان دادند که مولفه جهت گیری هدف یادگیری ۳۴/۱ درصد و مولفه جهت گیری هدف عملکرد ۳۷/۹ درصد از تغییرات مربوط به یادگیری خود تنظیم دانش آموزان را تبیین می کند. با توجه به نتایج می توان به ضرورت تقویت جهت گیری هدف به عنوان عاملی تاثیرگذار بر یادگیری خود تنظیم دانش آموزان متعلق به گروه های آسیب پذیر بی برد. پژوهش

نقش جهت گیری هدف یادگیری و جهت گیری هدف عملکرد در پیش بینی یادگیری خود تنظیم دانش آموزان تحت
The role of goal orientation learning and goal orientation performance on

regulated learning of students. Based on the results would be necessary to strengthening of the goal orientation as a self-regulated learning factor in students belonging to vulnerable groups in society. The cross-cultural and inter-cultural research can help scrutinize the findings.

Keywords: goal orientation learning, goal orientation performance, self-regulated learning

های بیشتر بین فرهنگی و درون فرهنگی می تواند به
تدقیق یافته ها کمک کند.

کلید واژه ها: جهت گیری هدف یادگیری، جهت گیری
هدف عملکرد، یادگیری خودتنظیم

مقدمه

تغییرات سریع و چشمگیر علوم و فنون باعث شده است که آموزش، برای یک زندگی بهره ور به عامل حیاتی تبدیل شود و افراد برای همگام بودن با این تحولات و به روز نگهداشتن مهارت‌هایشان همواره مشغول کسب اطلاعات و دگرگونی دانش خود می باشند (لارسن، نایسمیت، مارگولیس^۱، ۲۰۱۷). در موقعیت های آموزشی دانش‌آموزانی که برای رسیدن به اهداف خود، به آموزش ها و دستورالعمل هایی توجه می کنند، اطلاعاتی را به خاطر می سپارند، مرور ذهنی می کنند و سعی و تلاش به خرج می دهند خود تنظیم گفته می شود (الیوت و دووک^۲، ۱۹۸۸). خود تنظیمی مفهوم نسبتا جدیدی از انگیزش است که در رفتار دانش‌آموزانی که به طور مستقیم گرایش به دستیابی اهداف یادگیری دارند مشاهده می شود و همچنین یکی از ابعاد مهم یادگیری دانش‌آموزان و عملکرد آنان در موقعیت های آموزشی است (بمپچات، لی و رونفارد^۳، ۲۰۱۶). یادگیری خود تنظیم فرایندی است که از طریق آن دانش‌آموزان شناخت ها و رفتارها و عواطفی را که به طور نظام مند متوجه اکتساب اهداف فعال و حفظ می کنند (زیمرمان^۴، ۱۹۸۹). در حقیقت خود تنظیمی، یادگیری را افزایش می دهد و ادراک و کفایت انگیزشی را برای دستیابی به اهداف جدید حفظ می کند (بمپچات و همکاران، ۲۰۱۶؛ کاراتاس، آلکی، بادمسی اوغلو و آتیلان^۵، ۲۰۱۶). فرایند خود تنظیمی روشی است که از طریق آن دانش‌آموزان شناخت ها، رفتارها و عواطفی را که به طور نظام مند متوجه کسب هدف است فعال و حفظ می کنند (زیمرمان، ۱۹۸۹). مبنای نظری یادگیری خود تنظیم به نظریه شناختی - اجتماعی بر

1. Larsen, Naismith & Margolis
2. Elliot & Dowek
3. Bempechat, Li & Ronfard
4. Zimmerman
5. Karatas, Alci, Bademcioglu, Atilla

می‌گردد، این دیدگاه خود تنظیمی را متأثر از تأثیرات دو سویه ی سه حوزه از عوامل می‌داند که این عوامل عبارتند از تعیین کننده های شخصی، محیطی و رفتاری (زیمرمن، بندورا و مارتینز پونسس^۱، ۱۹۹۲). از جمله عناصر تعیین کننده های شخصی، جهت گیری هدف است. هدف ها در واقع، پلی بین تربیت و برنامه درسی اند (ویسانی، لوسانی و اژه‌ای، ۱۳۹۱). بنا برنظردوک (۱۹۸۶) درحیطه ی تحقیقات روانشناسی پژوهش ها دونوع هدف یادگیری و هدف عملکرد را در موقعیت های پیشرفت تحصیلی مورد بررسی قرار داده اند. جهت گیری هدف بنا به گفته ایمز^۲ (۱۹۹۴) بیانگر الگوی منسجمی از باور های فرد است که سبب می‌شود فرد به طرق مختلف به موقعیت ها گرایش پیدا کند، دراین زمینه به فعالیت پردازند و نهایتا پاسخی را ارایه دهند. این جهت گیری در موقعیت های تحصیلی، مبین انگیزه فرد از تحصیل است و به همین دلیل، تمایلات، کنشها و پاسخ های او را درموقعیت های یادگیری تحت تأثیر قرار می‌دهد. اهداف یادگیری منجر به فراگیری مهارت‌ها یا دانش جدید و اهداف عملکرد منجر به ارزیابی یا مقایسه اهداف کسب شده می‌شوند. افراد دارای اهداف یادگیری انگیزه بالایی جهت تکلیف مورد نظر دارند و بر تلاش جهت رسیدن به آن اصرار می‌کنند، همچنین آمادگی بیشتری برای کاربرد راهبرد های خود تنظیمی و نظارت بر پیشرفت خود و گرفتن بازخورد از موقعیت دارند(ابولقاسمی، برزگر، رستم اوغلی، ۱۳۹۳). در جهت گیری هدف عملکرد دانش‌آموزان سعی در مقایسه توانایی های خود با دیگران دارند، آنها سعی می‌کنند خود را باهوش جلوه دهند و همچنین به فعالیت‌های خود تنظیمی کمتری گرایش دارند (ایمز و آرچر^۳، ۱۹۸۸). در پژوهش پنتریچ و دیگروت^۴ (۱۹۹۰) نشان دادند که، در محیط آموزشی (کلاس درس) دانش‌آموزان با جهت گیری هدف یادگیری در فعالیت‌های خودتنظیمی از قبیل: نظم دهی، سازماندهی و برنامه‌ریزی بیشتری استفاده می‌کنند و این حاکی از رابطه مثبت و معنادار، جهت گیری هدف یادگیری و راهبردهای یادگیری خودتنظیمی است.

نتایج تحقیق نریمانی، امینی، زاهد و ابوالقاسمی (۱۳۹۳) نشان داد راهبردهای خودتنظیمی به فرایندهای تنظیم هدف، خودکنترلی، خودارزشیابی سبب رشد جهت گیری هدف در دانش‌آموزان اهمال کار شده و انگیزه یادگیری را تقویت و تسهیل می‌نماید. بشر پور، نوری عطادخت

-
1. Zimmerman, Bandura & Martinez-Pons
 2. Ames
 3. Archer
 4. Pintrich & De Groot

نقش جهت گیری هدف یادگیری و جهت گیری هدف عملکرد در پیش بینی یادگیری خود تنظیم دانش آموزان تحت
The role of goal orientation learning and goal orientation performance on

و نریمانی (۱۳۹۵) در مطالعه ای نشان دادند کودکانی که مشکلاتشان سبب نقص در یادگیری عاطفی و یادگیری خودتنظیمی گردد، پیشرفت تحصیلی آنها مناسب نیست. بشارت و بزازیان (۱۳۹۵) تنظیم شناختی هیجان پایین با اضطراب و افسردگی رابطه مثبت و معناداری یافتند. صالحی، مظاهری، آفاجانی و جهانبازی (۱۳۹۴) در تحقیقی نشان دادند راهبردهای شناختی تنظیم هیجان در پیش بینی علایم افسردگی نقش دارند. سرباز، ابوالقاسمی و رستم قلی (۱۳۹۳) نشان دادند بین جهت گیری هدف یادگیری و یادگیری خود تنظیم بطور کلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. پژوهشهای گراهام و گولان^۱ (۱۹۹۱)؛ بوفارد و بوچارد^۲ (۱۹۹۳)؛ پتتریچ و همکاران (۱۹۹۴)؛ تهرانی، غضنفری، جاودانی (۱۳۹۴)؛ عظیمی و پیری (۱۳۹۳)؛ همگی بر وجود رابطه مثبت بین ابعادی از جهت گیری هدف با خودتنظیمی اشاره دارند. این در حالی است که نتایج پژوهشهای خادمی و نوشادی (۱۳۸۵)، کاراتاس و همکاران (۲۰۱۶) الیوت و مک گریگور (۲۰۰۱)، پاریس^۳ (۲۰۰۱)، بر وجود رابطه منفی بین ابعادی از جهت گیری هدف با خودتنظیمی اشاره دارند.

نظر به اینکه دانش آموزان تحت پوشش سازمان های حمایتی مانند بهزیستی، در مقایسه ی توانایی های خود با دیگران ممکن است گرایش به خود کم بینی داشته باشند (بیابانگرد، ۱۳۷۳) این امر ممکن است با توجه به نظر ایمز (۱۹۹۴) جهت گیری هدف عملکرد در آن ها را متأثر از خود سازد. با توجه به اینکه پژوهش های پیشین همواره جهت گیری هدف را به صورت یک مؤلفه ی کلی با یادگیری خود تنظیم، مورد سنجش قرار داده اند، همچنین با توجه به تناقض های موجود در پژوهش های گذشته در مورد نحوه ی رابطه ی جهت گیری هدف با عامل خود تنظیمی، هدف این پژوهش پیش بینی نقش مؤلفه های جهت گیری هدف یادگیری و جهت گیری هدف عملکرد با یادگیری خودتنظیم در دانش آموزان تحت پوشش سازمان بهزیستی می باشد.

روش

مطالعه حاضر توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش عبارت بود از کلیه دانش آموزان دختر و پسر دوره راهنمایی تحت پوشش سازمان بهزیستی شهرستان دره شهر که

¹.Graham & Golan

².Bouffard & Bouchard

³. Paris

در سال تحصیلی ۹۳-۹۲ اشتغال به تحصیل داشتند. نگاهی به پژوهش های همبستگی در مورد متغیر های پژوهش حاضر در جوامعی مشابه جامعه مورد مطالعه بیانگر نمونه های متنوعی است که با توجه به پژوهش های مرتبط با متغیر یاد شده، در پژوهش حاضر تعداد ۱۳۰ نفر از دانش آموزان مقطع راهنمایی تحت پوشش به سازمان بهزیستی شهرستان دره شهر با شیوه نمونه گیری تصادفی منظم انتخاب شدند. تحلیل به روش همبستگی پیرسون و رگرسیون همزمان انجام گرفت.

ابزارهای اندازه گیری

پرسشنامه خود تنظیمی بوفاردو همکاران (۱۹۹۵)؛ به نقل از کدیور، (۱۳۸۰)، ابزاری است برای سنجش خود تنظیمی که براساس نظریه شناختی-اجتماعی بندورا طراحی شده است. این پرسشنامه شامل ۱۴ سؤال است که؛ پاسخ ها به صورت یک مقیاس ۵ درجه ای از نوع لیکرت تهیه شده و به کاملاً موافقم (نمره ۵) و به کاملاً مخالفم (نمره ۱) داده می شود. مجموع نمره هر فرد حداکثر ۷۰ می شود. نمره گذاری در سؤالات ۵ و ۱۳ و ۱۴ برعکس سؤالات دیگر است. کدیور (۱۳۸۰) روایی و پایایی این ابزار را مناسب ارزیابی نموده است. در پژوهش حاضر ضریب پایایی ۰/۸۲ به دست آمد.

پرسشنامه جهت گیری هدف باتون (۱۹۹۶)؛ به نقل از غلامی، (۱۳۸۲)، این پرسشنامه ۱۶ سوال است که به صورت ۵ درجه ای از کاملاً موافقم، کمی موافقم، نظری ندارم، مخالفم، کاملاً مخالفم، تنظیم شده است. که کاملاً موافقم نمره ۵ و کاملاً مخالفم نمره ۱ داده می شود. در این آزمون سؤالات ۱-۸ جهت گیری هدف معطوف به یادگیری و سؤالات ۹-۱۶ جهت گیری معطوف به عملکرد را می سنجد. تحلیل عاملی دو نوع جهت گیری، جهت گیری معطوف به هدف و جهت گیری معطوف به عملکرد را مشخص کرد. غلامی (۱۳۸۲) ضریب پایایی ۰/۷۷ را برای این آزمون برآورد کرده است. در پژوهش حاضر ضریب پایایی محاسبه شده برای مولفه جهت گیری هدف یادگیری ۰/۸۰ و برای مولفه جهت گیری هدف عملکرد ۰/۷۵ بدست آمده است.

روش اجرا

بعد از مشخص شدن حجم نمونه با توجه به شیوه ی تصادفی منظم بر طبق لیستی که از قبل توسط پژوهشگران با مراجعه به پرونده افراد تحت پوشش سازمان بهزیستی شهرستان دره

نقش جهت گیری هدف یادگیری و جهت گیری هدف عملکرد در پیش بینی یادگیری خود تنظیم دانش آموزان تحت
The role of goal orientation learning and goal orientation performance on

شهر بود، تعداد ۱۳۰ نفر از خانواده هایی که دارای دانش آموز مقطع راهنمایی بودند با هماهنگی سازمان بهزیستی انتخاب گردید. سپس با مراجعه به محل تحصیل دانش آموزان با هماهنگی مدیر و مشاور مدرسه از دانش آموزان برای تکمیل پرسشنامه دعوت به عمل آمد. فرایند اجرای پرسشنامه با توجه به حوزه ی جغرافیایی شهرستان یک هفته به طول انجامید. در پژوهش حاضر ملاحظات اخلاقی به شرح ذیل رعایت گردید: (۱) کلیه پاسخ دهندگان به صورت کتبی و شفاهی اطلاعاتی را در مورد پژوهش دریافت کرده و در صورت تمایل در پژوهش شرکت کردند. (۲) افراد آزادی کامل داشتند تا در صورت عدم تمایل در پژوهش شرکت نکنند. (۳) به آزمودنی ها اطمینان داده شد که تمام اطلاعات بر اساس اصل رازداری، محرمانه می باشد و برای امور پژوهشی مورد استفاده قرار خواهند گرفت. (۴) به منظور رعایت حریم خصوصی افراد نام و نام خانوادگی افراد ثبت نشد. (۵) جهت حصول اطمینان از روند پژوهش کلیه پرسشنامه ها توسط پژوهشگران اجرا گردید.

یافته ها

میانگین و انحراف معیار افراد در متغیرهای مورد مطالعه در جدول ۱ ارایه شده است. همانطور که در جدول مشاهده می شود میانگین و انحراف معیار نمرات یاد گیری خود تنظیم $39/7(11/2)$ $sd=$ جهت گیری هدف عملکرد $21/3(3/18)$ $sd=$ و جهت گیری هدف عملکرد $19/8(3/75)$ $sd=$ می باشد.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش در کل آزمودنی ها

متغیر	M	SD
یادگیری خود تنظیم	۳۹/۷	۱۱/۲
جهت گیری هدف عملکرد	۲۱/۳	۳/۱۸
جهت گیری هدف یادگیری	۱۹/۸	۳/۷۵

p ۰/۰۱

جدول ۲. ماتریس ضریب همبستگی متغیرهای مورد مطالعه

متغیر	۱	۲	۳
یادگیری خود تنظیم	۱		
جهت گیری هدف عملکرد	۰/۴۷	۱	
جهت گیری هدف یادگیری	۰/۴۲	۰/۶۵	۱

در جدول ۲ نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان می دهد که بین یادگیری خود تنظیم با جهت گیری هدف یادگیری رابطه معناداری وجود دارد ($r=0/47$, $p < 0/01$)، بین یاد گیری خود تنظیم با جهت گیری هدف عملکرد ($r=0/427$, $p < 0/01$) و بین جهت گیری هدف یادگیری با جهت گیری هدف عملکرد ($r=0/65$, $p < 0/01$) رابطه ی معنادار وجود دارد. به منظور تعیین تأثیر هر یک از متغیرهای مؤلفه جهت گیری هدف یادگیری و جهت گیری هدف عملکرد به عنوان متغیر پیش بین و یاد گیری خود تنظیم به عنوان متغیر ملاک وارد معادله رگرسیون شدند که نتایج در جدول شماره ۳ نشان داده شده است.

جدول ۳. خلاصه مدل رگرسیون برای پیش بینی یادگیری خودتنظیم بر اساس جهت گیری هدف

یادگیری و جهت گیری هدف عملکرد			
مدل رگرسیون	R	R ²	R ² Adjust
رگرسیون	0/612	0/374	0/371
باقیمانده			
کل			

جدول ۴. ضرایب رگرسیون برای پیش بینی یادگیری خودتنظیم بر اساس جهت گیری هدف یادگیری

و جهت گیری هدف عملکرد					
مدل رگرسیون	درجه آزادی	مجموع مجذورات	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
رگرسیون	۲	۲۱۵۴/۳۱	۱۰۷۷/۱۵	۷۰/۶۷	۰/۰۰۱
باقیمانده	۱۲۷	۱۹۳۶/۷۲	۱۵/۲۴		
کل	۱۲۹	۴۰۹۱/۰۹			

نگاهی به جدول ۴ و ۳ نشان می دهد که F مشاهده شده ناشی از تحلیل واریانس و شاخصهای آماری رگرسیون برای متغیر مورد بررسی، در مقایسه با مقادیر بحرانی، معنادار می باشد ($F=70/67$, $P<0/001$). بر این اساس رگرسیون نمرات متغیرهای پیش بین (جهت گیری هدف یادگیری و جهت گیری هدف عملکرد) به طرف متغیر ملاک (یاد گیری خود تنظیم) از

نقش جهت گیری هدف یادگیری و جهت گیری هدف عملکرد در پیش بینی یادگیری خود تنظیم دانش آموزان تحت
The role of goal orientation learning and goal orientation performance on

نظر آماری معنی دار است ($P < 0/001$). از سویی مقدار R^2 می دهد که متغیرهای پیش بین قادرند به طور ترکیبی $37/4$ درصد از تغییرات متغیر ملاک را پیش بینی نمایند. همچنین در صورت تعمیم یافته های بدست آمده از آزمودنی های پژوهش به جامعه اصلی، متغیرهای پیش بین توان تبیین $37/1$ درصد از واریانس اضطراب اجتماعی را دارند ($R^2 \text{ Adjust} = 0/371$). با توجه به ضرایب β مندرج در جدول شماره ۵ معلوم می شود که در صورت تعمیم این نتایج به جامعه پژوهش وزن متغیرهای جهت گیری هدف یادگیری و جهت گیری هدف عملکرد با ضرایب بتای به ترتیب $0/341$ و $0/379$ خواهد بود که بیانگر رابطه مثبت و معنادار این متغیرها با یاد گیری خود تنظیم می باشد. با توجه به مطالب عنوان شده فرمول پیش بینی یاد گیری خود تنظیم بر پایه متغیرهای پیش بین عبارت است از:

(جهت گیری هدف عملکرد) $+0/372$ (جهت گیری هدف یادگیری) $+22/261/0 - 3/0 =$ یاد گیری خود تنظیم

جدول ۵: نتایج مربوط به رگرسیون چند متغیره همزمان در کل آزمودنیها

متغیر	B	SEB	β	t	سطح معناداری
مقدار ثابت مدل	-۳/۲۲	۰/۶۵۸		-۵/۵۷۹	۰/۰۰۱
جهت گیری هدف یادگیری	۰/۲۶۱	۰/۰۴۲	۰/۳۴۱	۲/۴۸۷	*۰/۰۰۱
جهت گیری هدف عملکرد	۰/۳۷۲	۰/۰۳۴	۰/۳۷۹	۴/۰۳۴	*۰/۰۰۱

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر پیش بینی یادگیری خود تنظیم با توجه به مؤلفه های جهت گیری هدف در دانش آموزان مقطع راهنمایی تحت پوشش سازمان بهزیستی بود. نتایج تحقیق حاضر نشان داد که مؤلفه های جهت گیری هدف یادگیری و جهت گیری هدف عملکرد، رابطه ی معناداری با یادگیری خود تنظیم دانش آموزان دارد، به طوری که جهت گیری هدف یادگیری و جهت گیری هدف عملکرد در پیش بینی یادگیری خود تنظیمی نقش بسزایی دارند. این نتایج با نتایج تحقیقات بشارت و بزازیان (۱۳۹۳)، شیرازی و همکاران (۱۹۹۳)، بمپچات و

همکاران(۲۰۱۶)، تهرانی و همکاران (۱۳۹۴)، زیمرمن(۲۰۰۱)، بوفاردوبوچارد(۱۹۹۳)، ایمز و آرچر (۱۹۸۸) همخوانی دارد. ولی این یافته با نتایج تحقیقات شانگ(۲۰۰۱)، الیوت و مک گریگور(۲۰۰۱)، پاریس (۲۰۰۱) و همخوانی ندارد.

در تبیین این یافته می توان گفت در بسیاری از موارد انتخاب نوع جهت گیری هدف با فرآیندهای شناختی و فرا شناختی متفاوت و فرآیندهای انگیزشی متفاوت توجیه می شود(نوشادی و خادمی، ۱۳۸۷؛ دلاور و همکاران(۱۳۹۴). در تبیین دیگر می توان گفت بنا بر نظر والترز (۲۰۰۴) مطالعاتی که تاثیر منفی جهت گیری معطوف به هدف عملکرد و جهت گیری هدف معطوف به یادگیری را به عنوان دو قطب مخالف در نظر گرفته اند، براساس آن دانش آموزان را به دو گروه دسته بندی می کنند، گروهی با جهت گیری هدف معطوف به یادگیری و گروهی با جهت گیری هدف معطوف به عملکرد و آنها را با هم مقایسه کرده اند. اما پژوهشگرانی که نتایج پژوهش آنها همسو با نتایج تحقیق حاضر است، اعتقاد دارند این دو نوع جهت گیری هدف بر روی یک پیوستار متضاد هم نیستند. تا زمانی که اهداف عملکرد و یادگیری ابعاد مانعہ الجمعی فرض نشوند می توانند به الگوهای مختلف جهت گیری هدف منتهی شوند. به بیان دیگر یک دانش آموز می تواند هدف عملکرد بالا و هدف یادگیری بالا و هدف عملکرد پایین و یادگیری بالا داشته باشد(بوفارد، ۱۹۹۳؛ والترز، ۲۰۰۴). اگرچه تاثیر هر یک از انواع هدف بر روی کارکرد انگیزشی و شناختی نشان داده شده است، تاثیر ترکیبی آن ها تنها ممکن است از تاثیر انفرادی آن ها متفاوت باشد (بوفارد، ۱۹۹۵).

از دیگر نتایج تحقیق حاضر سهم معنادار جهت گیری هدف عملکرد در پیش بینی یادگیری خود تنظیم دانش آموزان می باشد. این نتیجه با نتایج تحقیق سرباز و همکاران(۱۳۹۳)، عطاfer و شقاقی(۱۳۹۰) دلاور و همکاران (۱۳۹۴) همسو می باشد. این یافته را می توان با توجه به نظر ام فورد(۱۹۹۲) که بیان می دارد اهداف عملکردی می تواند به صورت اکتساب مادی، تشویق باشد و با توجه به نظریه ارزش انتظار تبیین نمود. این نظریه بیان می دارد که گرایش به نزدیک شدن به یک محرک محیطی حاصل ضرب دو ساختار شناختی، انتظار \times ارزش است. انتظار عبارت است از اینکه انجام رفتاری ویژه پیامدی ویژه تولید خواهد کرد. ارزش عبارت است از رضایت پیش بینی شده ای که شخص از محرک محیطی ویژه ای دارد(پترپیچ و دیگران، ۱۹۹۰). چنانچه جهت گیری اهداف عملکردی از سوی فرد برآورد گردد (با اتکا به نظر ام فورد

نقش جهت گیری هدف یادگیری و جهت گیری هدف عملکرد در پیش بینی یادگیری خود تنظیم دانش آموزان تحت
The role of goal orientation learning and goal orientation performance on

ارایه مشوق ها) نیرو که حاصل ضرب انتظار \times ارزش است، می تواند به ارتقاء یادگیری خود تنظیمی دانش آموز کمک کند.

دانش آموزانی که تحت پوشش سازمان های حمایتی مانند سازمان بهزیستی می باشند، به دلیل اینکه به سطوح پایین تر جامعه تعلق دارند، منابع اکتسابی مرتبط با اهداف عملکردی آن ها ممکن است با چالش همراه باشد، از این رو گرچه در پژوهش حاضر جهت گیری هدف عملکرد سهمی در تبیین واریانس یادگیری خودتنظیمی دارد، ولی به نظر می رسد این میزان از واریانس اهداف عملکردی، با تقویت مشوق های محیطی ارتقا یابد.

از نتایج دیگ پژوهش حاضر، می توان به سهم معنادار جهت گیری هدف یادگیری در پیش بینی یادگیری خود تنظیم دانش آموزان اشاره کرد. این یافته با نتایج تهرانی و همکاران (۱۳۹۴)، بمپچات و همکاران (۲۰۱۶) و گراهام و گولان (۱۹۹۱) همسو می باشد.

در تبیین این یافته می توان با توجه به نظر بندورا و ماتینزپونس (۱۹۹۲) می توان گفت یکی از عوامل تعیین کننده خود تنظیمی، جهت گیری هدف یادگیری می باشد که در قالب مؤلفه ی شخصی مطرح گردیده است. یعنی جهت گیری هدف یادگیری با تأثیر برادرک فرد از توانش تحصیلی خود و ایجاد انگیزه، خود تنظیمی فرد را بالا می برد و از سوی دیگر وقتی خود تنظیمی فرد افزایش یابد (بمپچات و همکاران، ۲۰۱۶) دانش آموزان، شناخت ها، رفتارها و عواطفی را که به طور نظامند متوجه کسب هدف است، فعال و حفظ می کنند. بنابراین باتوجه به یافته نریمانی و همکاران (۱۳۹۴)، به نظر می رسد بین جهت گیری هدف و یادگیری خود تنظیم یک رابطه دو سویه و یک سیکل شناختی وجود دارد که می تواند پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را در پی داشته باشد. از سوی طبق تحقیق بشرپور و همکاران (۱۳۹۵) کودکانی که متأثر از مشکلات خارج از مدرسه می باشند، یادگیری خود تنظیمی آنها نسبت به همسالان خود در مراتب پایین تری می باشد. این امر بخصوص در مورد کودکان تحت پوشش سازمان های حمایتی مانند بهزیستی، می تواند بیشتر مورد توجه قرار گیرد. از آنجا که این دانش آموزان در مدارس درس می خوانند که منابع اقتصادی و مالی کمتری به این مدارس اختصاص می یابد (مانند مدارس دولتی در برابر مدارس غیر انتفاعی) به طبع معلمان برجسته در این مدارس کمتر حضور دارند و امکانات و ابزارهای تحصیلی جهت بالا بردن انگیزه های تحصیلی که از مؤلفه های تأثیرگذار بر جهت گیری هدف یادگیری می باشد، با نقص هایی مواجه می شود، از

این رو این امر می تواند بیشتر محل تحقیق باشد. علی رغم نقش پیش بینی جهت گیری هدف یادگیری بر مؤلفه ی یادگیری خود تنظیم دانش آموزان، به نظر می رسد با توجه به نظر بندورا و ماتینز بونس (۱۹۹۲) توجه به ابعاد تعیین کننده های محیطی برانگیزاننده ی هدف یادگیری می تواند یادگیری خود تنظیم این دسته از دانش آموزان را افزایش داد. به عبارتی تقویت عوامل مؤثر بر جهت گیری هدف یادگیری می تواند به ارتقاء یادگیری خود تنظیمی دانش آموزان منجر گردد و به طبع آن فراگیری مهارت ها و دانش جدید بر پیشرفت تحصیلی و در آینده بر پیشرفت شغلی این دانش آموزان اثر گذار است.

در انتها می توان عنوان داشت با توجه به نظریه بندورا (۱۹۸۶؛ به نقل از نیکوس و جرج^۱، ۲۰۰۵) از مدل یادگیری خود تنظیم که در آن برای هر فرد عامل های بافتی و رفتاری، فرصت لازم را برای کنترل یادگیری فراهم می کند و با توجه به نظریه یادگیری خود تنظیمی پنتریچ و دیگروت (۱۹۹۰) و تحقیق (بولیوس^۲، ۲۰۰۳) به نظر می رسد تعامل سطح اجتماعی - اقتصادی دانش آموزان با مؤلفه های جهت گیری هدف یادگیری و جهت گیری هدف عملکرد در ارتباط باشد. درهمین راستا داینر و دویک^۳ (۱۹۷۸)، به این اشاره دارند که عدم تقویت مؤلفه جهت گیری هدف، دانش آموز را به پذیرش این امر می رساند که وقایع محیطی چه در مدرسه و چه در خارج از مدرسه، برای شخص کنترل ناپذیر جلوه می نماید. به این معنی که جهت گیری هدف پایین، به دانش آموز القا می کند که توان به کار گیری آموخته ها را ندارد و احتمالا بر اساس تجاربی که از ارتباط جهت گیری هدف با خود تنظیمی بدست می آورد، دچار درماندگی آموخته شده و این یافته برای تصمیم گیرندگان محترم جامعه در سطوح بالاتر از مدرسه می تواند قابل توجه باشد. بنابراین با توجه به نظر آموز (۱۹۹۴) جهت گیری هدف الگوی منسجمی از باورها را به دانش آموزان القا می کند که علاوه بر اینکه در طول تحصیل انگیزه ها و تمایلات موفقیت تحصیلی را برای او در پی دارد، کنش و تمایل فرد را در موقعیت های آتی یادگیری در حیطه ی مشاغل و انجام موفق تکالیف اجتماعی را نیز سبب می شود. چنانچه انتظار استفاده بهینه ای از توان دانش آموزان در جهت توسعه ی آموزشی، اجتماعی و فرهنگی برای آینده ی جامعه داریم و این امید را داریم که افراد در آینده بایستی با اتکاء به طرحواره های

¹ . Nikos & George

² . Bolhuis

³ . Diner & Dweck

نقش جهت گیری هدف یادگیری و جهت گیری هدف عملکرد در پیش بینی یادگیری خود تنظیم دانش آموزان تحت
The role of goal orientation learning and goal orientation performance on

خود تنظیمی که در مدارس در آن ها شکل گرفته می توانند در جهت ارتقاء و پیشرفت کشور موثر باشند، بهتر است به این عوامل پایه ای از سوی دست اندرکاران امور فرهنگی و اجتماعی جامعه در مدارس توجه گردد. قابل ذکر است مدارس و معلمان با توجه به امکاناتی که در اختیار دارند، فقط می توانند قسمت ناچیزی از این فرآیند را به پیش ببرند. این امر بخصوص در مورد دانش آموزانی که در معرض بافت های محیطی که انگیزه های یادگیری خود تنظیمی آن ها را به چالش می گیرند، بیشتر نمود پیدا می کند مانند دانش آموزان تحت پوشش سازمان بهزیستی.

نخستین محدودیت مطالعه حاضر مربوط به جنبه ذاتی طرح آن - یعنی طرح همبستگی است. روابط کشف شده در این مطالعه بیشتر جنبه روابط همزمانی دارند و نباید آن ها را به سطح روابط علی تعمیم داد. محدودیت دوم مربوط به استفاده از پرسشنامه های خود انگیزشی است. این ابزارها دارای محدودیت های متعددی هستند. عدم خویشتن نگری کافی، سوگیری در پاسخ دهی و خطاهای اندازه گیری از موارد عمده ی محدودیت آن ها است. محدودیت دیگر این مطالعه مربوط به نمونه پژوهش می باشد، پژوهش حاضر بر روی دانش آموزان مقطع راهنمایی بوده و فقط در یک شهرستان و آن هم دانش آموزان تحت پوشش سازمان بهزیستی صورت گرفته، با توجه به این امر، تعمیم نتایج به کل جامعه بایستی با احتیاط صورت گیرد، یافته ها در بهترین شرایط صرفا قابل تعمیم به افرادی است که دارای ویژگی های مشترک با افراد شرکت کننده در مطالعه باشند. توصیه می شود که یافته های این مطالعه در سایر مقاطع تحصیلی و در نمونه هایی با گستردگی بیشتر اجرا گردد تا شواهدی از بسط یافته های بدست آمده فراهم گردد. همچنین پیشنهاد می شود که سازمان های متولی سلامت در جامعه و سازمان های حمایتگر مانند سازمان بهزیستی با تعامل بیشتر با مدارس که دانش آموزان تحت پوشش سازمان بهزیستی دارند به تقویت پایه های خود تنظیمی آنان کمک نموده تا این طریق تجربه های خود تنظیمی مثبت این دانش آموزان به عنوان بستری مناسب جهت ایفای بهتر نقشهای می باشد که در جامعه به عهده می گیرند.

منابع

- ابوالقاسمی، ع.، برزگر، س.، رستم اوغلی، ز. (۱۳۹۳). اثربخشی آموزش یادگیری خودتنظیمی بر خودکارآمدی و رضایت از زندگی در دانش آموزان دارای اختلال ریاضی، ناتوانی های یادگیری، دوره ی ۴ - شماره ۲، ۶-۲۱.
- بیابانگرد، اسماعیل (۱۳۷۳). روش های افزایش عزت نفس در کودکان و نوجوانان. تهران: انتشارات انجمن اولیاء و مربیان .
- خادمی، م.، نوشادی، ن. محسن (۱۳۸۵). بررسی رابطه بین جهت گیری هدف با خودتنظیمی یادگیری و پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان دوره پیش دانشگاهی شهر شیراز، علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، ۵(۴): ۶۳-۷۸.
- دلاور، ع.، اسماعیلی، ن.، حسنونند، ص.، حسنونند، ب. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین راهبردهای یادگیری خودتنظیمی و انواع جهت گیری هدف با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، فصلنامه روانشناسی تربیتی، ۳۶(۱۱): ۵۷، ۵۵.
- عطایی فر، ر.، شقاقی، ف. (۱۳۹۰). رابطه جهت گیری هدف، خودتنظیمی یادگیری با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان دختر سال سوم رشته های ریاضی-فیزیک و علوم انسانی، تعلیم و تربیت، ۲۷(۲): ۴۹-۶۵.
- بشریپور، س.، نوری، ح.، عطادخت، ا.، نریمانی، م. (۱۳۹۵). مقایسه ی یادگیری عاطفی و انگیزش معطوف به خطا در دانش آموزان با و بدون ناتوانی یادگیری، ناتوانی های یادگیری، ۵(۲۳): ۲۷-۷.
- صالحی، ا.، مظاهری، ز.، آقاجانی، ز.، جهانبازی، ب. (۱۳۹۴). نقش راهبردهای شناختی تنظیم هیجان در پیش بینی افسردگی. دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی، ۱۶ (۱) ۱۱۷-۱۰۸.
- غلامی، ی. (۱۳۸۲). بررسی رابطه بین جهت گیری هدف و یادگیری خودتنظیم، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت معلم تهران.
- کدیور، پروین. (۱۳۸۰). روانشناسی تربیتی، تهران، نشر مرکز.
- بشارت م، ع.، بزازیان، س. (۱۳۹۳). بررسی ویژگی های روانسنجی پرسشنامه تنظیم شناختی هیجان در نمونه ای از جامعه ایرانی، مجله علمی- پژوهشی دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی شهید بهشتی، ۲۴(۸۴): ۶۱-۷۰.
- سرباز، ز.، ابوالقاسمی، ع.، رستم اوغلی، س. (۱۳۹۳). مقایسه ی راهبردهای خودتنظیمی، خلاقیت و جهت گیری هدف در دانش آموزان با و بدون اختلال ریاضی، ناتوانی های یادگیری، ۲(۳): ۶۸-۷۸.
- نریمانی، م.، امینی، م.، زاهد، ع.، ابوالقاسمی، ع. (۱۳۹۴). اثربخشی آموزش یادگیری خودتنظیمی بر خودکارآمدی و رضایت از زندگی در دانش آموزان دارای اختلال ریاضی، ۴(۲): ۶-۲۱.
- ویسانی، م.، لواسانی، غ.، اژه ای، ج. (۱۳۹۱). نقش اهداف پیشرفت، انگیزش تحصیلی و راهبردهای یادگیری بر اضطراب آمار، آزمون مدل علی. مجله روان شناسی، ۱۶(۲): ۱۴۲-۱۶۰.

- Ames, C. (1994). Achievement attributions and self-instruction under competitive and individualistic goal structure. *Journal of Educational Psychology*, 76, 478-481.
- Ames, C., & Archer, J. (1988). Achievement goals in the classroom: Students' learning strategies and motivation processes. *Journal of Educational Psychology*, 80, 260-267.
- Bempechat, J. Li, J., & Ronfard, S. (2016). Relations Among Cultural Learning Beliefs, Self-Regulated Learning, and Academic Achievement for Low-Income Chinese American Adolescents. *Child Development*. doi: 10.1111/cdev.12702.
- Bolhuis, S. (2003). Towards process-oriented teaching for self-directed lifelong learning: A multidimensional perspective. *Learning and Instruction*, 13(3), 327-347.
- Bouffard-Bouchard, T. (1993). Self-regulation a concept formation Task among average and gifted students. *Journal of Experimental Child Psychology*, 56, 115-134.
- Diner, C. I., & Dweck, C. S. (1978). An Analysis of Learned Helplessness: Continuous Change in Performance, Strategy, and Achievement Cognitions Following Failure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36, 451-462.
- Dweck, C. S. (1986). Motivational processes affecting learning. *American Psychologist*, 41, 1040-1048.
- Ford, M. (1992). *Motivating humans: Goals, emotions, and personal agency beliefs*. Newbury park, CA: sage.
- Graham, S., & Golan, S. (1991). Motivational influences on cognition: Task involvement, and depth of information processing. *Journal of Educational Psychology*, 83, 187-194.
- Karatas, H., Alci, B., Bademcioglu, M., Aulla, E. (2016). Analysing University English Preparatory Class Students' Self-Regulation Strategies and Motivational Beliefs Using Different Variables. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 232: 403 – 412
- Larsen, D. P., Naismith, R.T., & Margolis, M. (2017). High-Frequency Learning Goals: Using Self-Regulated Learning to Influence Day-to-Day Practice in Clinical Education. *Teaching and Learning in Medicine*, 29(1), 93-100.
- Lyons-Warren, A. M., Kirby, J. P., & Larsen, D. P. (2016). Student views on the role of self-regulated learning in a surgery clerkship. *Journal of Surgery Research*, 206(2), 273-279.
- Nikos, M., & George, P. (2005). Students motivational beliefs self-regulation strategies use, and mathematics achievement. *Group for the psychology of Mathematics Education*, 3, 321-328.
- Paris, H. A. (2001). Classroom application of research on self-regulated Learning. *Journal of Educational Psychologist*, 36(2), 89-101.
- Pintrich, P. R., & De Groot, E. (1990). Motivational and self-regulated learning component of classroom academic performance. *Journal of Educational Psychology*, 82, 33-40.
- Zimmerman, B., Bandura, A., & Martinez-Pons, M. (1992). Self-motivation for academic attainment: the role of self-efficacy beliefs and personal goal setting. *American Educational Research Journal*, 29(3), 663-676.